

Valtiovarainvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 6/2025 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten hallintovaliokunnalle. Määräaika: 5.11.2025.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostossa.

Asiantuntijat

Hallinto- ja turvallisuusjaosto on kuullut:

- kehittämisjohtaja Ari Evwaraye, sisäministeriö
- talous- ja suunnittelujohtaja Antti Karila, sisäministeriö
- johtava asiantuntija Ismo Parviainen, sisäministeriö
- johtava asiantuntija Antti Puhakka, sisäministeriö
- strategia- ja ohjausyksikön johtaja Tiina Snellman, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Joonas Toivainen, sisäministeriö
- budjettineuvos Niina Puolusmäki, oikeusministeriö
- budjettineuvos Lauri Taro, valtiovarainministeriö
- apulaispäällikkö Kari Koskenmäki, Häätäkeskuslaitos
- talousjohtaja Kari Kananen, Maahanmuuttovirasto
- hallintojohtaja Kati Korpi, Poliisihallitus
- suunnittelu- ja talousyksikön päällikkö, everstiluutnantti Samuli Murtonen, Rajavartiolaitos
- osastopäällikkö Teemu Lehti, suojelupoliisi
- pääjohtaja Sami Rakshit, Tulli

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tausta ja rajaus

Valtioneuvoston antamassa sisäisen turvallisuuden selonteossa (VNS 6/2025 vp) kuvataan sisäisen turvallisuuden toimintaympäristöä ja sen muutosta sekä määritellään keskeisimmät sisäisen turvallisuuden politiikan painopisteet ja tavoitteet. Selonteko muodostaa yhdessä ulko- ja turvallisuuspoliittisen ja puolustuspoliittisen selonteon kanssa kolmen turvallisuusselonteon kokonaisuuden.

Sisäisen turvallisuuden viranomaiset ovat ensivaste arkipäivän onnettomuuksista vakaviin turvallisuusuhkiin ja poikkeusoloihin, ja niillä on keskeinen rooli, vastuu ja toimivalta myös sellaisten uhkien torjunnassa, jotka eivät ole sotilaallisia. Hybridivaikuttamisen lisääntyessä on yhä tärkeämpää, että viranomaisilla on kyky ja edellytykset toimia kaikenlaisissa, vaikeastikin ennakoitavissa tilanteissa. Myös sodan uhkaan ja aseellisen konfliktin mahdollisuuteen on varauduttava koko yhteiskunnan toimesta. Varautumisessa on otettava huomioon myös Venäjän hyökkäyssodasta saatavilla olevat opit.

Valtiovarainvaliokunta käsittelee lausunnossaan selonteon linjausten valtion taloudellisia vaikutuksia. Valiokunta keskittyy siten poliisin, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Häätäkeskuslaitoksen, Maahanmuuttoviraston ja oikeudenhoidon resursseihin kuluvalle hallituskaudella ja ylivaalikautisesti. Selonteossa nostetaan lisäksi perustellusti esiin, että myös monilla muilla yhteiskunnan osa-alueilla (kuten koulutuksella, elinkeinoelämällä ja järjestöillä) on merkittävä rooli hyvinvoinnin edistäjänä ja sitä kautta sisäisen turvallisuuden vahvistajana.

Selonteon määrärahalinjaukset ja julkinen talous

Selonteon mukaan sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten, rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon viranomaisten sekä tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytykset varmistetaan ja niiden rahoituspohja turvataan julkisen talouden tilanne huomioiden. Turvallisuusympäristön muutos, tunnistetut riskit ja suorituskykyvaatimukset edellyttävät resurssien merkittävää vahvistamista. Tuleviin määrärahatarpeisiin ei ole otettu tarkempaa kantaa, vaan tavoitteita toteutetaan olemassa olevien määrärahojen puitteissa ja lisäksi todetaan, että sisäisen turvallisuuden resursseista päätetään julkisen talouden suunnitelmissa ja talousarvioprosesseissa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että selonteossa on otettu huomioon julkisen talouden heikko tilanne. Valtion talousarvioesitys vuodelle 2026 on 11 mrd. euroa alijäämäinen (ilman noin 2,3 mrd. euron tuloutusta Valtion asuntorahastosta). Vuoden 2026 lopussa valtion velan arvioidaan olevan 194 mrd. euroa.

Osana julkisen talouden kestävyysparantamista hallitus on käynnistänyt valtionhallinnon tuottavuusohjelman, jonka seurauksena säästöjä osoitetaan myös sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloille. Operatiivisen toiminnan turvaamiseksi säästöjen suuruusluokka on kuitenkin maltillinen verrattuna muihin kuin turvallisuustoimijoiden säästöosuuksiin.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Valiokunta yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että selonteon linjaukset ja toimenpiteet vaativat riittävät resurssit. Resurssien kasvattaminen on kuitenkin rajallista, siksi tarvitaan myös selonteossa huomioidun mukaisesti lainsäädännön muutoksia ja viranomaisten yhteistyön sujuvoittamista prosessien tuottavuuden lisäämiseksi. Lisäksi valiokunta korostaa, että valtiontalouden näkökulmasta kustannustehokkainta on toteuttaa ennaltaehkäiseviä toimia ja vaikuttaa olemassa olevien uhkatekijöiden juurisyihin.

Varautuminen ja valmius kuluvalle vaalikaudella ja kehyskaudella

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa ja vaalikauden kehyksessä sekä vuosittaisissa talousarvioissa on tehty huomattavia panostuksia sisäiseen turvallisuuteen julkisen talouden heikosta tilanteesta huolimatta.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella kuluvalle vaalikauden määrärahalisäyksillä kyetään vastaamaan merkittävään osaan selonteossa esitetyistä toimenpiteistä ja turvallisuusympäristön haasteista. Sisäisen turvallisuuden viranomaistoimijoiden tilannetta valiokunta kuvaa tarkemmin alla.

Poliisi

Useat selonteon sivuilla 20—24 mainitut toimenpiteet ja linjaukset koskevat poliisin toimintaa ja sen kehittämistä.

Poliisitoimen toimintamenot ovat vuoden 2026 valtion talousarvioesityksessä noin 1,020 mrd. euroa, joka on noin 42 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Poliisille kohdennetaan määrärahalisäyksiä useisiin selonteossa linjattuihin toimenpiteisiin, kuten nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan 5,0 milj. euroa, koulupoliisitoimintaan 2,0 milj. euroa ja harmaan talouden ehkäisyyn 3,5 milj. euroa. Nämä lisäykset sisältyvät myös vuosien 2027—2029 koskevaan kehyspäätökseen. Poliisille osoitetaan lisäksi kehyskaudella asteittain noin 5 milj. euron tasosta noin 8 milj. euron tasoon nouseva lisäys selonteossa mainitun valmiusyksikön suorituskyvyn nostoon.

Poliisin mahdollisuudet vastata selonteon linjauksiin ovat saadun selvityksen perusteella näiltä osin kohtuullisen hyvät, vaikka toimintaa haastaa valtionhallinnon säästöt.

Selonteossa linjataan myös poliisin operatiivisen henkilöstön määrän lisäämisestä kahden seuraavan hallituskauden aikana yhteensä 10 prosentilla, vähintään 8 800 henkilötyövuoden tasolle. Poliisitoimen toimintamenot mahdollistavat henkilötyövuosien noston hallitusohjelman linjaamaan 8 000 henkilötyövuoteen vuonna 2027. Tavoitteesta jää 800 henkilötyövuotta täytettäväksi seuraavilla hallituskausilla.

Valiokunta pitää tärkeänä, että selonteossa on nostettu esiin myös huumeiden lisääntynyt käyttö pitkällä aikavälillä ja aineiden kirjon laajentuminen sekä nuorten päihteistä irtautumisen palveluiden varmistaminen. Huomiotta on kuitenkin jäänyt huumeiden torjuntaohjelman päivittäminen vastaamaan vallitsevaa toimintaympäristöä. Kasvavaan ongelmaan puuttuminen vaatii myös resursseja ja monialaista yhteistyötä.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Suojelupoliisi

Suojelupoliisille on osoitettu vuodesta 2026 alkaen pysyvä 10 milj. euron lisäys strategisen suorituskyvyn turvaamiseen. Saadun selvityksen mukaan lisäyksellä voidaan turvata selonteon mukainen suojelupoliisin strateginen suorituskky. Pitkällä tähtäimellä tilannetta on seurattava kriittisesti.

Rajavartiolaitos

Selonteon mukaan Rajavartiolaitoksen strategista suorituskkyä muuttuneessa turvallisuusympäristössä parannetaan ja viraston merellistä suorituskkyä kehitetään.

Rajavartiolaitoksen toimintamenoiksi esitetään vuoden 2026 talousarvioesityksessä noin 330 milj. euroa, joka on 17 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Lisärahoitusta osoitetaan selonteon linjaamiin kohteisiin, kuten strategisen suorituskyvyn turvaamiseen (nousee kehyskaudella vuoden 2026 noin 1,3 milj. eurosta noin 6,3 milj. euroon vuonna 2029), sisärajojen toimivaltuuksien kehittämiseen (2 milj. euroa vuosille 2026 ja 2027, jonka jälkeen lisäys laskee 1 milj. euroon) sekä itärajan esteen ylläpitoon (pysyvä noin 1 milj. euron korotus vuodesta 2026 alkaen).

Rajavartiolaitoksen investointeihin esitetään noin 34 milj. euron määrärahaa vuodelle 2026. Ulkovartiolaitaivojen ja raskaiden ilmatyynyalusten hankinnat edistyvät, kuten myös selonteossa mainittu varautuminen meripelastushelikoptereiden uudistamiseen (1,7 milj. euroa). Selonteossa linjattu öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntakaluston uudistaminen ja kehittäminen sen sijaan vaatii lisärahoitusta.

Rajavartiolaitos pystyy saadun selvityksen perusteella turvaamaan operatiivisen toiminnan nykyisen rajatilanteen edellyttämälle tasolle nykyisellä kehyksellä. Rajatilanteen muutokset ja esimerkiksi itärajan tilanteen hallinnasta aiheutuvat ylimääräiset kustannukset edellyttävät kuitenkin lisämäärärahaa.

Valiokunta on huolissaan viraston pitkään jatkuneesta voimavaravajeesta (noin 13 milj. euroa vuonna 2026), jota on korjattu vuosittaisilla lisäyksillä. Sopeuttamistoimia kohdistetaan muun muassa hankintoihin, kehittämiseen ja henkilöstön määrään. Kokonaishenkilötyövuosikehys (2 960 henkilötyövuotta) ylittää asetetun rajavartioiden 2 573 henkilötyövuosien minimitason mutta on alhaisempi kuin viraston näkemys turvallisuustilanteen vaatimasta kokonaishenkilöstömäärästä (3 100 henkilötyövuotta). Valiokunta on huolissaan myös siitä, että sopeutusta haetaan ulkovartiolaivan käyttökustannuksista.

Pelastustoimi

Pelastustoimen viranomaisten suorituskkyä tulee selonteon mukaan kehittää vastaamaan paremmin toimintaympäristön muutokseen ottaen huomioon siviiliväestöön kohdistuviin uhkiin varautumisen ja sen edellyttämät järjestelyt. Myös omatoimista varautumista tulee vahvistaa.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Vuonna 2025 myönnettiin lisärahoitusta väestönsuojelun kehittämiseen 21 milj. euroa sekä vaaratiedottamisen ja väestön varoittamisen kehittämiseen 6 milj. eurolla. Vuoden 2026 talousarvioesitys ei sisällä uusia avauksia, mutta kehyskauden lopulla väestönsuojelun kehittämiseen on tarkoitus kohdentaa edelleen 14 milj. euroa lisäystä (vuosina 2028 ja 2029).

Valiokunta pitää lisäyksiä väestönsuojeluun oikeasuuntaisina. Pelastustoimen ja väestönsuojelun varautumisen kuntoon saattaminen pitkäkestoisissa poikkeusoloissa vaatisi kuitenkin saadun selvityksen perusteella noin 300 milj. euron lisämäärärahan ja noin 10–15 milj. euron vuosittaista lisäystä ylläpitokustannuksiin. Määrärahatarve koostuu poikkeusoloissa ja väestönsuojelutehtävissä tarvittavista valmiuksista ja suorituskyyvistä, kuten suojavarusteista, erikoiskalustosta, muista materiaalisista ja logistisista kyyvykkyysistä sekä osaamisesta.

Pelastustoimessa tarvittavan valmiuden ylläpitäminen edellyttää myös pelastajien saatavuuden turvaamista. Valiokunta on tyytyväinen siihen, että pelastajakoulutettavien määrän nostamista jatketaan siten, että tavoite 1 000 uudesta pelastajasta saavutetaan vuonna 2032. Tarkoitukseen on linjattu Pelastusopistolle ja Helsingin Pelastuskoululle määrärahalisäys, joka kasvaa asteittain 2,5 milj. eurosta 5,5 milj. euroon vuosina 2024–2028. Ruotsinkielinen koulutus on osa Helsingin Pelastuskoulun toimintaa.

Valiokunta pitää välttämättömänä koulutusvajeen täyttämistä, jotta laadukkaat pelastajapalvelut voidaan turvata koko maassa. Tämä edellyttää myös alipäällystön ja sopimuspalokuntien riittävää koulutusta. Hallituksen linjaus toteuttaa koulutusta kahdessa eri paikassa voi lisätä koulutuksen vetovoimaa, joten siitä näkökulmasta ratkaisu on hyvä. Valiokunta viittaa kuitenkin budjettimietintöönsä (VaVM 25/2024 vp) ja painottaa, että hallituksen tulee seurata rahoituksen tehokasta käyttöä kahdessa eri organisaatiossa sekä varmistaa koulutuksen yhdenmukaisuus.

Valiokunta pitää lisäksi tärkeänä, että pelastustoimen rahoituksen kohdentumista hyvinvointialueilla seurataan tarkasti, jotta toiminnan alueellinen ja valtakunnallinen kehittäminen on yhtenäistä. Tarpeen on myös selvittää pelastustoimen valtiollistamisen hyödyt ja haitat.

Sopimuspalokunnat. Selonteossa on ymmärretty sopimuspalokuntien merkittävä rooli ensivastetoimijoina ja pelastuspalvelujen tuottajina, joka korostuu harvaan asutulla alueella.

Valiokunta on kuitenkin huolissaan sopimuspalokuntien henkilöstövajeesta ja toimintaedellytyksistä, jotka haastavat toiminnan jatkuvuutta. Sisäministeriön on tärkeää varmistaa, etteivät toimintavalmiusohjeet ja kuntotestauksen vaatimukset vähennä toimintamahdollisuuksia jatkossa, vaan kannustavat toimijoita koko maan turvallisuuden varmistamisessa. Tärkeää on niin ikään huolehtia nuorten mahdollisuuksista osallistua palokuntatoimintaan. Samalla vahvistetaan pelastusalan vetovoimaa.

Hätäkeskuslaitos

Selonteon mukaan Hätäkeskuslaitoksen toimintaedellytykset turvataan ja hätäkeskuspäivystäjien määräksi asetetaan vähintään 630 henkilötövuoden taso. Vuoden 2026 talousarvioesityksessä tason arvioidaan olevan noin 620 henkilötövuotta vuonna 2025.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella henkilöstötavoitteen saavuttaminen edellyttää noin 2 milj. euron lisämäärärahaa ylimääräisen hätäkeskuspäivystäjäkurssin järjestämiseen. Kustannusten ja työtaakan vähentämiseksi on tärkeää edelleen etsiä myös keinoja turhien hätäilmoitusten määrän alentamiseen (noin puolet, 1,5 miljoonaa ilmoitusta ei johda viranomaisen hälyttämiseen).

Maahanmuutto

Selonteon linjaamana tavoitteena on estää väärinkäytökset maahanmuuttojärjestelmässä sekä torjua maahanmuuttoon liittyvät turvallisuusuhkat.

Valiokunta painottaa, että Maahanmuuttovirastolla on tärkeä rooli tavoitteen saavuttamisessa. Viraston päätöksillä on suora vaikutus siihen, ketkä voivat tulla tai jäädä Suomeen. Maahanmuuttoviraston toimintamenoiksi esitetään noin 88 milj. euroa vuodelle 2026. Määrärahojen merkittävin alenema tapahtui vuonna 2024 (-15,2 milj. euroa). Suuri osa hallinnonalalle osoitetuista tuottavuussäästöistä on kohdistettu Maahanmuuttovirastolle, koska sen rooli sisäisen turvallisuuden vahvistamisessa on hallinnollinen.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että hallitus seuraa tarkasti Maahanmuuttoviraston mahdollisuuksia hoitaa tehtäväänsä ottaen huomioon muun muassa työperäisen maahanmuuton tarpeet ja hakijamäärien mahdolliset nopeatkin muutokset. Kustannusten hillinnän kannalta on tärkeää vaikuttaa myös maahanmuuttoon liittyvien turvallisuusuhkien juurisyihin ja lähtömaihin maahanmuuton hillitsemiseksi sekä maahanmuuttajien nykyistä parempaan integroitumiseen yhteiskuntaan, jolla ennaltaehkäistään näköalattomuutta ja rikollisen elämäntavan houkuttelevuutta.

Tulli

Selonteko linjaa Tullin suorituskyvyn parantamisen satamissa ja muilla keskeisillä ulkomaanliikenteen maahanmuuttopaikoilla. Päävastuu satamaturvallisuudesta on osoitettu Tullille, koska Tulli on ainoa turvallisuusviranomainen sisärajoilla ja Tullin toiminta keskittyy erityisesti satamiin ja meriliikenteeseen itärajan ollessa suljettuna.

Tullin toimintamenoiksi esitetään vuodelle 2026 noin 201 milj. euroa, joka on noin 1,0 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Keskeiset vähennykset muodostuvat toimintamenojen säästöistä ja pakotteiden valvonnasta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei ole realistista odottaa, että Tulli pystyisi nykyisellä perusrahoituksella tekemään suuria uudistuksia satamaturvallisuuden parantamiseksi nopealla tai keskipitkällä aikavälillä. Pelkästään nettikauppaan liittyvien toimitusten moninkertaistuminen on aiheuttanut merkittäviä lisätoimia viennin ja tuonnin palveluiden turvaamiseksi.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Tullin toiminta sekä satamien häiriötön toiminta ja samalla huoltovarmuus turvataan. Valiokunta korostaa myös Tullin keskeistä roolia niin sanotussa PTR (poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) -yhteistyössä. Hyvän yhteistyön edellytys on, että kaikkien toimijoiden resurssit ovat tasapainossa ja niitä kohdellaan yhdenvertaisesti päätettäessä perusrahoituksesta ja säästöjen kohdentamisesta.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Oikeudenhoito

Selonteon linjauksen mukaan turvataan myös rikosoikeudenhoidon ketjuun kuuluvien oikeushallinnon viranomaisten sekä työtuomioistuinlaitoksen toimintaedellytykset ja rahoituspohja julkisen talouden tilanne huomioiden.

Poliisin ja Maahanmuuttoviraston resursointi ja toiminnan tehokkuus vaikuttavat aina oikeudenhoidon toimijoiden tilanteeseen. Selonteon linjaama poliisien määrän lisääminen nostaa suoraan syyttäjien, tuomioistuinten, oikeusavun ja Rikosseuraamuslaitoksen työmäärää. Poliisin rikostorjuntaan käyttämää euroa kohden on arvioitu aiheutuvan oikeusministeriön hallinnonalalle kustannuksia keskimäärin 1,36 euroa.

Oikeusministeriön hallinnonalalle esitetään vuodelle 2026 noin 1,2 mrd. euron määrärahaa, joka on noin 31 milj. euroa suurempi kuin vuoden 2025 varsinaisessa talousarviossa. Valtioneuvoston selonteossa oikeudenhoidosta (VNS 13/2022 vp) todettiin rahoitusvaje, jonka korjaamiseen on osoitettu valtiontalouden kehyksissä pysyvää lisärahoitusta (75 milj. euroa). Toisaalta myös oikeusministeriön hallinnonalalle on kohdennettu säästöjä (yhteensä noin 30 milj. euroa vuodelle 2026).

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan oikeudenhoito on toimintakykyinen esitetyllä määrärahalla vuonna 2026. Talousarvioesitykseen sisältyy myös esimerkiksi 1,6 milj. euroa nuoriso- ja jengirikollisuuden vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoon ja radikalisoitumisen ehkäisemiseen, joka selonteon lisäksi on hallitusohjelman kirjaus.

Haasteita määrärahojen riittävydestä aiheuttaa kuitenkin muun muassa vankimäärän kasvu. Sen ennakoitaan jatkavan kasvuaan lähivuosina noin 200 vangilla, vaikka lainsäädäntöön ei tehtäisi uusia vankimäärää lisääviä muutoksia. Syyskuun 2025 lopussa vankiluku oli 3 559 vankia ja vankiloiden käyttöaste 109 prosenttia. Vankiturvallisuuden takaamiseksi käyttöaste ei saisi ylittää 90 prosenttia, joten vuosina 2025—2027 on valmistumassa yhteensä 340 uutta vankipaikkaa ja 120—150 lisäpaikkaa. Vankien määrän kasvu lisää myös henkilöstötarpeita sekä vankien perushuoltoa ja vanginkuljetuksia, mistä aiheutuu kustannusten nousua.

Valiokunta painottaa, että määrärahamuutoksia sisäministeriön ja oikeusministeriön hallinnonaloilla tulee tarkastella kokonaisuutena, jotta pullonkauloja ei synny. Keskeistä on myös kehittää prosessia ottaen huomioon ketjun toimijoiden väliset riippuvuussuhteet, mikä vaatii kokonaisvaltaista tuottavuuden ja toimintatapojen tarkastelua.

Valiokunnan näkemyksiä ylivaalikautisista voimavaratarpeista

Henkilöstön lisääminen

Selonteko linjaa, kuten edellä on todettu, poliisin operatiivisen henkilöstön vähintään 8 800 henkilötyövuoden ja hätäkeskuspäivystäjien määrän vähintään 630 henkilötyövuoden tasolle.

Valiokunta yhtyy valtiovarainministeriön näkemykseen siitä, että henkilötyövuositasot toimivat tavoitteen määrittelyssä, mutta valtion talousarviossa henkilötyövuosimäärän tiukka ja rajattu

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

kiinnittäminen vähentää määrärahojen käytön joustavuutta. Se voi johtaa jossain tilanteessa epäoptimaaliseen määrärahan kohdentamiseen, koska henkilöstöresurssien tulee olla tasapainossa muiden resurssien kanssa (kuten ICT-toiminnot, toimitilat, kalusto ja välineistö).

Valiokunta korostaa lisäksi, että henkilötyövuosien lisääminen edellyttää riittävää ja oikea-aikaista panostamista koulutukseen. Kaikki turvallisuustoimijat kilpailevat osaavasta työvoimasta muiden työnantajien kanssa, joten henkilöstön veto- ja pitovoimatekijöistä on tärkeää huolehtia samalla, kun toiminnan tehokkuutta kehitetään.

Indeksitarkastukset

Selonteon mukaan poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin sekä Rajavartiolaitoksen investointeihin tulisi ottaa käyttöön vuosittainen indeksitarkistus, joka korjattaisiin jälkikäteen vastaamaan todellista kustannustason nousua. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella indeksitason tarkistuksen kustannus olisi 2 prosentin ennakollisella tarkistuksella ilman palkkakustannuksia yhteensä 9,4 milj. euroa vuonna 2026. Jos todellinen kustannustason nousu olisi 5 prosenttia, kustannustason korjaus olisi yhteensä 23,4 milj. euroa.

Valiokunta toteaa, että indeksitarkistuksen käyttöönotto olisi taloudellista vakautta lisäävä toimenpide. Toisaalta määrärahojen mitoitusta on mahdollista tarkistaa kehysmenettelyssä myös ilman indeksoimista. Samalla voidaan ottaa paremmin huomioon tuottavuutta lisääviä uusia toimintamalleja ja toimitilaratkaisuja. Indeksitason tarkistukset sopivat parhaiten materiaalihankintoihin ja niiden elinkaaren hallintaan. Valtiovarainministeriö nosti lisäksi esiin, että kehysmenettelyssä tulisi tavoitella indeksoimisen yleistymisen sijaan indeksoimisen vähentämistä, etenkin vallitsevassa julkisen talouden näkymässä.

Tiedonhallinta

Selonteon mukaisesti sisäisen turvallisuuden viranomaisille tulee kehittää yhteiset, turvalliset ja yhteensopivat tilannekuva- ja viestiyhteydet, jotka mahdollistavat tiiviin yhteistyön ja reaaliaikaisen ja tietoturvallisen tiedonsiirron normaalioloissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Valiokunta on kiinnittänyt jo useana vuotena (kuten VaVM 25/2024 vp) huomiota valtion ICT-menojen kasvuun ja korostanut hyvää hankejohtamista ICT-järjestelmien käyttökustannusten hallitsemiseksi koko elinkaaren ajan. Uudet teknologiat ovat välttämättömiä ja mahdollistavat kustannustehokkaat tavat toimia. Myös poikkihallinnollisella yhteistyöllä voidaan saavuttaa merkittäviä synergiaetuja.

Toimitilat

Valiokunta nostaa lisäksi esiin huolen kasvavista toimitilakustannuksista. Sisäministeriön hallinnonalan nykyisen toimitilaverkoston ylläpitäminen vaatii noin 187 milj. euroa vuonna 2026. Kuluvan vuosikymmenen aikana kustannukset ovat lähes kaksinkertaistumassa (237 milj. euroa vuonna 2030). Myös oikeusministeriön hallinnonalalla tilakustannukset nousevat vankimäärän kasvaessa.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Strategiset suorituskyyt vaativat tuekseen terveet tilaratkaisut. Toimitilaratkaisuissa tarvitaan kuitenkin uudenlaista ajattelua, jotta julkinen rahoitus riittää toiminnan turvaamiseen. Mahdollisuuksien mukaan huomioon tulee ottaa aiempaa vahvemmin esimerkiksi liikkuvat tilat, mitä tukee myös Venäjän hyökkäyssodasta saadut opit.

Lopuksi

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen on valtion tärkeimpiä tehtäviä. Valiokunta yhtyy selonteon linjaukseen siitä, että sisäisen turvallisuuden keskeisten viranomaisten ja oikeudenhoidon rahoitus pohja tulee turvata ottaen samalla huomioon julkisen talouden tilanne. Rahoituksen linjauksen tulee olla pitkäjänteistä, mikä varmistaa strategisen kustannustehokkaan suunnittelun. Valtion talouden heikko tilanne edellyttää myös toiminnan tuottavuuden jatkuvaa kehittämistä ja valmiutta luopua vanhoista toimintamalleista. Tärkeää on lisäksi kiinnittää huomiota uhkatekijöiden juurisyihin ja valtion talouden kannalta kustannustehokkaaseen ennaltaehkäisevään toimintaan.

Valiokunta nostaa selonteon ulkopuolelta harkittavaksi strategisten kumppanuuksien hyödyntämisen sisäisen turvallisuuden hankinnoissa. Näin voitaisiin mahdollisesti lisätä sisäisen turvallisuuden toimijoiden kustannustehokkuutta ja huoltovarmuutta, samaan tapaan kuin on ulkoisen turvallisuuden osalta toimittu. Vakavasti tulee harkita myös mobilisoitujen toimintojen lisäämistä, jotta voidaan välttää sekä taloudellisia tappioita että ihmishenkien menetyksiä vakavissa häiriötilanteissa.

Sisäisen turvallisuuden rahoituksessa tulee lisäksi hyödyntää täysimääräisesti kansallinen ja kansainvälinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitus sekä haettavissa oleva muu EU:n ja Naton rahoitus.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Valtiovarainvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto VaVL 8/2025 vp

Helsingissä 10.10.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Markus Lohi kesk
jäsen Otto Andersson r (osittain)
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Joona Räsänen sd (osittain)
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Sami Savio ps
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Pia Viitanen sd
varajäsen Janne Jukkola kok
varajäsen Saku Nikkanen sd (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mari Nuutila